

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6 I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. tek. rač. 11.153. Telefon 3112

Ob II. vseslovanskem pedološkem kongresu

Komaj štiri leta so minula od prvega vseslovanskega pedološkega kongresa, ki je bil v Brnu 1933. leta in ki je pokazal, da je mladinoslovni študij na Češkoslovaškem in Poljskem že zelo razvit, in da ti dve državi v pogledu pedagogije nikakor ne zaostajata za Nemčijo in Francijo. Toda kljub temu moramo upoštevati dejstvo, da je mladinoslovje povsem mlada veda, ki je za popolen uspeh pedagoških stremeljenj nujno potrebna. Zaradi tega je treba naglasiti, da bi bilo prav, če se seznanimo s to mladino in za marsikoga povsem novo vedo vse učiteljstvo, ker bo moralo upoštevati njene izsledke pri svojih pedagoških prizadevanjih.

Namen tega članka ni predočiti natančen oris pomena in namena mladinoslovja ali pedagogije kot znanosti, pač pa ugotoviti velik pomen dejstva, da se je stalni slovanski odbor za prirejanje mladinoslovnih kongresov v slovanskih državah odločil prirediti drugi kongres v Ljubljani. V Jugoslaviji je študij pedagogije šele v početnem štadiju. Toda naši priznani pedagogi so uvideli potrebo fundiranja vsega ped. dela na pedološke izsledke, ker le na ta način morejo pričakovati sigurnih uspehov svojega dela. Spoznanje te potrebe je pa glavni in najmočnejši temelj bodočega razvoja pedagogije kot samostojne znanosti tudi v naši državi. Nujne posledice vsega tega pa je potreba popularizacije mladinoslovja ne samo med učiteljstvom in profesorji, marveč tudi med otroškimi zdravniki, sodniki, socialnimi zaščitniki, skratka, med vsemi faktorji, ki imajo kakorkoli posla z mladino.

V povojni dobi se je pri nas zelo razmahnila propaganda za novo šolo. Zanimanje za nove izsledke na področju modernizacije osnovnega šolstva, je med učiteljstvom naraščalo od dne do dne. Prebrodili smo vse začne ovire in prehajali polagoma od delovne šole do strnjene pouka. Ne bilo bi umestno trditi, da smo že povsem modernizirali osnovno šolo, pač pa lahko ugotovimo, da se je učiteljstvo mnogo prizadevalo in si še vedno prizadeva, korakati v tem pogledu z duhom časa. Toda vsa prizadevanja ostanejo lahko povsem brezuspešna, ako niso pravilno fundirana; lahko se nam zgodi, da ustvarimo povsem moderen videz metode pouka, a šola bo vendarle stara. Zakaj?

Pedagog, ki vzgaja mladega človeka, mora vedeti, kakšno bitje ima pred seboj in kako mu je treba v gotovih primerih postopati, da doseže svoj pedagoški cilj. — Sedaj pa nastopa funkcija mladinoslovja, ki ugotavlja na kakšni razvojni stopnji se otrok nahaja v gotovi dobi, s katerimi duševnimi funkcijami se sme pri otroku računati in s katerimi ne. Na take izsledke je treba graditi modernizacijo šolstva, ako se hoče preoblikovati tudi duh naše šole in ne samo zunanji metode.

Ugotoviti moramo, da so mnogi učitelji naleteli na velike težave pri svojih prizadevanjih za popolnim uveljavljanjem otrokove samodelavnosti predvsem zaradi pomanjkanja pedološkega študija. Tudi iz tega razloga moramo požrtevati prireditve drugega vseslovanskega pedološkega kongresa v Ljubljani. Letos se bo v Jugoslaviji na tem kongresu prvič razpravljalo o vseh vprašanjih, ki spadajo v področje pedagogije, prvič bodo predavali priznani mladinoslovci, predvsem iz Češkoslovaške, Poljske, Jugoslavije in tudi iz Bolgarije. Kapacitete, katerih imena smo navedli že v prejšnji številki »Učit. tovariša«, nam dajejo popolno garancijo, da nas pričakovana ne bodo varala.

Pripravljalni odbor za prireditve tega kongresa, ki se je osnoval v Ljubljani že pred nekaj meseci, je moral prebroditi mnoge težave, a končno mu je vendar uspelo spraviti vso stvar z mrtve točke in sedaj se nahajamo v času tik pred pedološkim kongresom. Ta prireditve ima zelo velik pomen tako za Ljubljano, kakor tudi za vso Jugoslavijo. Nastop češkoslovaških, poljskih, bolgarskih in jugoslovanskih mladinoslovcev bo pokazal vse dosežane uspehe te mlade in nove znanstvene panoge, pokazal nam bo, v koliko je bila doslej pedagogija opora vsem pedagoškim stremeljenjem, a obenem nam bo pokazal pot, po kateri moramo v bodoče korakati, da pridemo prej in laže do zaželenih ciljev. Toda ne glede na to, kaj pričakujemo od tega kongresa in dasiravno smo prepričani, da ne bo nihče razočaran, vendar moramo poudariti, da nam bo ta kongres nedvomno zelo močna pobuda za poglobitev in utrditve pedagoškega dela in za preosnovo in modernizacijo našega šolstva. Dal nam bo pobudo za študij pedagogije v večjem obsegu, nego se je vršilo to doslej in dal nam bo brez dvoma tudi pobudo za osnovanje stalnega odbora za proučevanje mladinoslovnih vprašanj tudi v naši državi.

Ako je pripravljalnemu odboru uspelo pridobiti tako visoko pokroviteljstvo za pedološki kongres v Ljubljani, ako posvečajo v vseh ostalih slovanskih državah tako veliko pozornost tej novi znanosti in ako se je tako

Demoralizacija

Še nobeno dejanje ni tako demoraliziralo učiteljstva kakor ta način napredovanja. (Ivan Dimnik.)

Ta kratka ugotovitev predsednika učiteljskega združenja je bila izrečena na letošnjem zasedanju banovinske skupščine. Odkritosrčnost, s katero je bila izjava podana, kaže vso resnost položaja, ki je nastal v učiteljskih vrstah radi nepravilnega postopanja pri napredovanjih, a še ostreje prikazuje oslabiljeno moralo onih, ki so uvedli to prakso.

Učiteljstvo, ne glede na strankino opredelitev, teži po objektivnosti. Kajti ono se dobro zaveda, da ni nobena protekcija trajna in da mora v drugih prilikah svoj enkratni, po protekciji doseženi uspeh, drago plačati. Kakor je neodvisnost ideal vsakega posameznika v svetu, tako je ona tudi najvišji ideal učiteljstva, zavedajočega se, da je samo neodvisnemu mogoče izreči jasno in odkrito besedo ali izvršiti čisto delo.

Da se izvije učiteljstvo iz strankarskih klešč, ki ga nemilo stiskajo z desne in z leve, ki so ga stiskale večeraj in ga tišče tudi danes, je izšla spontano iz vrst vsega težko preizkušenega članstva sarajevska deklaracija, ki zahteva popolno neodvisnost od polit. strank. — Toda učiteljstvo je vsaki stranki neobhodno potreben sestavni del propagandnega aparata. Zato je učiteljstvo storilo v očeh strankarjev največji greh, ko je proklamiralo svojo neodvisnost.

S tega vidika je treba motriti večletno borbo med učiteljskim združenjem in strankami. V to borbo se je poseglo odločno z obeh strani in če mora učiteljstvo pri tem izkazati žrtve, ne gredo te na račun neopravičenosti naših zahtev ali nesposobnosti, temveč radi neenakih sredstev, moči in metod v boju.

Učiteljstvo je zastavilo pošteno in možato vse svoje sile za vzgojo mladine po danih mu predpisih, vestno in preko svojih življenjskih in gmotnih moči sodeluje na vseh področjih kulturnega dela, in vendar je pri učiteljskih pravicah (premestitvah in napredovanjih) vse to delo brez priznanja, čeprav mu piše v letni oceni pod rubriko 23 »zaslužni«. — Torej, moramo iskati vzrok premestitev na boljše mesto in napredovanj, ne v prošnjah navedenih in upravičenih razlogov ter v dovoljenim in prekomernem številu let ali v oceni dela, temveč se jemljejo za kriterij popolnoma druge, javnosti ter uveljavljenim zakonom in moralnim načelom neznane osnove.

Ne trdimo, da je ta praksa od danes,

Kajti, kadar se na pristojnem mestu označujejo učitelji za »naše« in »vše« ter se po tej pripadnosti deli pravica, ni to več pravica, temveč brezsrčna krivica, ki žali ves učiteljski - uradniški stan v grenki zavesti, da more doseči priznane jim pravice samo v ugodnem časovnem razdobju in v gotovi kombinaciji. Vse te oznabe so pa dokaz nepravilnega pojmovanja vloge uradništva, posebej še učiteljstva, v sestavi celotnega državnega občestva.

Istčasno so ta načela pripadnosti in po njej odmerjajočih se pravic huda preizkušnja za v težkih gmotnih prilikah nahajajoče se učiteljstvo, za moralno šibkejšje in stanovsko nezavedno učiteljstvo. S tem je načeto vprašanje morale in usode vsega stanu in po njem naroda, kajti je težko verjeti, da bi neznajnejši vzgajali značajne državljane. — Ako je to ideal naših dvomim. Je pa tudi v popolnem neskladju z njihovimi dišečimi besedami o ljudski prsveti.

Nešteti zgodovinski primeri nas uče, da vsaka krivica rodi odpor, tem močnejši, čim večja je bila. Nas pa tudi vera uči, da se dobro plačuje z dobrim, hudo s hudim. Zdi se mi, da bi moralo biti poznanje te resnice temeljno dognanje vsakega javnega delavca. Pogažene pravice so bile od nekaj kal nezadovoljstva, ki so ob svojem vrhuncu rodile zle posledice za one, ki so jih pogazili.

Rangna lista, ki jo sestavlja učiteljska organizacija, bo točno pokazala, kdo je zastavljen in kdo se je pomaknil preko vrstnega reda v višjo skupino. Tako bo možen povsem objektivni prikaz postopanja z napredovanji. Mogoče bodo imena in dejstva

lepo število priznanih mladinoslovcev pripravilo za predavanja na II. vseslovanskem pedološkem kongresu, tedaj se moramo tudi mi zavedati, da ne bi bilo prav, če bi ne pripisovali temu kongresu onega pomena, ki ga v resnici ima.

Ljubljanska sekcija JUU se je v polni meri zavedala svoje dolžnosti, ko je dala pripravljalnemu odboru prostore in svoj upravni aparat na razpolago, zato pričakuje, da bo tudi učiteljstvo s svojo udeležbo dokazalo, da pozna in prizna velik pomen pedagogije za vsakega pedagoškega delavca.

koga bolela, je pa potrebno, da se to vprašanje razčisti.

To je dolžna organizacija svojemu članstvu, ker nekateri že po dve, tri leta čakajo na napredovanje, medtem ko so nekateri napredovali po nekaj mesecih čakanja.

Razčiščenje tega vprašanja bo tudi vrnilo zaupanje v pravičnost, ki se je že močno omajalo. Tako bo ta ukrep učit. organizacije rodil le dobre posledice, tako za oškodovano učiteljstvo, kakor tudi za pristojni forum, ker ne bo več povodov za uničujočo kritiko te izbirne metode napredovanj.

Ostane pa zahteva po avtomatičnem napredovanju še vedno pogonska sila stanovskega delovanja. Brez avtomatičnega napredovanja ne vidimo garancije za objektivno poslovanje z napredovanji, kajti presenečenja in nerazboriti ljudje so vedno mogoči. Izgled za vrnitev avtomatičnega napredovanja je po drž. finančnem presežku toliko lažji, posebno, ker so v vidiku novi in boljši trgovski odnosi z različnimi velesilami. Tako upravičeno zahtevamo, da se nam vrne ono, kar smo imeli in smo radi državnih interesov žrtvovali.

Državniška modrost zahteva objektivnost. Objektivnost povsod in na vsakem mestu, kajti ona je dokaz strpnosti. Kjer pa strpnosti ni, gospodarijo le nagoni in tu se ustvarja žarišče sporov in bojov.

Kdor ima pravico na svoji strani, se boja in žrtve ne plaši. Pri gmotnih vprašanjih gre za eksistenco družin, za življenje nedolžnih otrok in tu bodo planili možaki v boj, ne meneč se, če koga pohodijo, ali bodo pohojeni! Socialna krivica je Ahilova peta vsakega posameznika. Dvomim, da bi hotel kdo namenoma streljati vanjo?!

Učitelj — javni delavec

Letošnje poročilo tajnika JUU, sekcije za dravsko banovino, ki naj bi bilo obračun dela v preteklem letu, nam pokaže nazorno sliko, kako se naša edina stanovska organizacija prizadeva in trudi za izboljšanje splošnih prosvetnih, kulturnih, gospodarskih in socialnih, pa tudi osebnih razmer.

Težke materialne prilike, v katere je zašel naš stan in katerih ureditev in izboljšanje je nujno potrebno, so bile prva skrb Udrženja, ki se ni strašilo resolucij, intervencij, prošenj in pritožb. Koliki uspehi so bili doseženi v tem pogledu, pa tudi v pogledu raznih stanovskih vprašanj, ki se tičejo šolstva samega, nam jasno in točno obrazloži letošnja bilanca naše sekcije. Naj bo že kakor koli, dejstvo je in ostane neizpodbitno, da je učiteljstvo kljub težkim gmotnim prilikam — kot skoro edini faktor za kulturni in prosvetni razvoj podeželja — ostalo zvesto svojim nalogam. Učiteljstvo se je zavedalo težke in odgovorne naloge, ki jo ima v šoli in izven nje med narodom, ker mora skrbeti za procvit podeželja, za izboljšanje gospodarskih in kulturnih razmer našega malega človeka in to kljub težkim okoliščinam, ki so se pojavljale in se še pojavljajo od raznih lokalnih faktorjev. Teh, za naš stan in splošni napredek razdiralnih provokaterjev ne manjka nikjer. Toda učitelj, kot javni delavec, vrši svojo nalogo kljub raznim oviram. Uspehi so bili — to lahko z mirnim srcem izpovemo vsem in vsakomur — odlični z ozirom na težke prilike, ki morda tu pa tam demoralizirajo še tako zavedne, trdne in odporne javne delavce — naše učitelje. Toda mi smo vztrajali, delali vse za procvit najširših ljudskih plasti, ki so ravno v teh kritičnih časih, razvranih skoz in skoz, prepotrebne pouka, izobrazbe, usmerjenosti k dobremu, za splošnost koristnemu sodelovanju vseh in vsakogar.

Nesporno je dejstvo, da je ostala naša stanovska zavest močna kot še nikoli, čeprav so se poskušale razdreti in razcepiti naše vrste in tako vreči ob tla vse tisto, s čimer se lahko ponaša Udrženje jugoslovanskega učiteljstva bolj kot vsaktera druga organizacija. V kakšnem pravcu se je vršilo vse delo v upravi in delo prosvetnih pionirjev med ljudstvom, kakšne reforme glede zahtev sedanje dobe so bile dosežene, tudi tisto, kar ni vzniklo iz naših vrst in kar zato ti-soči prosvetnih pionirjev odklanjajo itd. — nad vsem tem je imela organizacija budno oko, da je ločila pravo seme od plevla...

Kako je bilo z našim delom med narodom?

Zahteva nove dobe je, da učiteljstvo posveča vse svoje sile našemu malemu človeku, da živi z narodom, iz katerega je izšlo. Razni pokreti, ki so dobili tudi od strani sekcije svojo podporo, so pokazali, da je izšla pretežna večina prosvetnih delavcev za ureditev naše vasi ravno iz vrst učiteljstva. Poglejte tečaj! Statistika nam jasno pokaže in pove, koliko dobrega semena je padlo v zimskih

VSEBINA:

Ob II. vseslovanskem pedološkem kongresu.

Demoralizacija.

Učitelj — javni delavec.

Klic o pravem času.

II. vseslovanski pedološki kongres.

Ob povratku iz Pariza.

Ob smrti tovariša Josipa Armiča.

LISTEK: Hrvatsko kmečko gibanje. —

Človek brez duše...

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu,

šoli, prosveti in JUU. — Naša gospodar-

ska organizacija. — Učiteljska tiskarna.

— Učiteljski pevski zbor - Emil Adamič.

— Mali oglasi.

Zaupamo v pravičnost državnih oblasti, zlasti v dravski banovini in upamo, da se bodo znala najti sredstva, da napredujejo vsi tisti, preko katerih je bil izvršen skok. S tem se bo uredilo na splošno zadovoljstvo to vprašanje in odstranjen vzrok nezadovoljstva. Poglabilo se bi pa tudi sodelovanje med oblastjo in učiteljsko organizacijo, kar bo samo uspeh v stvari, to je, našemu šolstvu, kateremu vsi posvečamo vse svoje sile.

Ko razčlenjamo poglavje o demoralizaciji učiteljstva, imamo v vidu raznovrstne sile, ki so imele oblast v svojih rokah in jim je bilo le radi oblasti mogoče vplivati tako pogubno na usodo učiteljstva. Tako so vsi slabi nagibi in vplivi prišli izven učiteljskih vrst, v katerih pa so našli za svoje delo nekaj nezavednih ljudi, da so opravljali zaukazani jim posel. Pa tu moramo načeti že vprašanje o selekciji...

Vsekakor pa ne bi mogli poedinci preko reda napredovati, če ne bi bila to volja odločujočih. Tako se tudi v tem primeru potrjuje pravilo, da riba pri glavi smrdi.

Duje Budak.

mesecih med šoli odraslo mladino, ki je v sedanjih prehodni dobi k boljšim gospodarskim razmeram, vsaj tako upamo, prepotrebna vzgoje in izobrazbe ter predvsem — vodstva. Sleherne počitnice obiskujejo naši tovariši razne tečaje vseh vrst, da zrna, ki jih na teh tečajih sejejo priznani in najboljši kmetijski in gospodarski strokovnjaki, prenesejo med narod, med naše kmečke očance, pa tudi med šolsko in šoli odraslo mladino v največji meri. In tako je tudi prav! V letošnjih počitnicah je število teh tečajev, kjer bo dobilo učiteljstvo novih pobud za delo na vasi, precejšnje. Tako na primer so najvažnejši tečaji za pedagogiko, kmetijstvo, higieno, ročno delo, itd., itd., pač pestra vrsta, kakor so najrazličnejše potrebe za preoblikovanje naše vasi.

Vas se probuja, preoblikuje. Razveseljivo je dejstvo, da je ravno naš učitelj tisti njen preoblikovalec, ki vzbuja v kmečkem ljudstvu veselje do napredka, smisel za nove pridobitve tehnike, gospodarstva in kulture. Da, tudi kulture! Kulturni dvig vasi in s tem podeželja je poleg dela v šoli prva naloga podeželskega učitelja, ki se po delu v razredu in poleg lastnega študija za pridobitev strokovne izobrazbe — nesebično žrtvuje, da z raznimi društvi, četami, organizacijami, predavanji, prosveto itd. dviga zavest malega človeka, ki je poleg ročne zaposlitve potreben tudi duševne hrane. Vzgoja srčne kulture s sistematskimi nastopi in predavanji je važno torišče za izobražena na vasi. Le poglejte jih: predsedniki, tajniki in odborniki številnih društev, organizatorji kulturnih krožkov, predavatelji na sadjarskih in kmetijskih tečajih, čebelarji, vrtnarji itd. itd. To so naši učitelji! Kjerkoli je društvo, petnajst ljudi skupaj — učitelj je vodja, ki skrbi za razgibanost in prosp. Splošne probleme okraja, ki so v interesu oratarja, rešuje spet — učitelj. Dolga, dolga je vrsta udejstvovanja, kjer se trudi naš kulturni — javni delavec. Ta javni delavec je bolj kot malokateri iz drugih stanov tesno povezan s kmečkim življenjem, ki neumorno dela in živi za dvig svoje okolice. In javnih delavcev med narodom so polne naše vrste kljub raznim šikanam in napadom na naš stan, ki je na vseh koncih in krajih izpostavljen neumestni kritiki. Eno pa ostane neizpodbitno: sodba, ki si jo ustvari ljudstvo o svojem vodniku, ki mu da priznanje za neumorno delo, ta sodba in priznanje je moralno zadoščenje, ki ga nihče ne more ovreči. Hvalevredno je, da je naše ljudstvo po pretežni večini še nepopačeno in da svojemu kulturnemu in gospodarskemu voditelju ter vzgojitelju prizna delo in trud na raznih poljih udejstvovanja. Velika aktivnost in agilnost na vseh poljih nam je porok za bodočnost.

Učiteljstvo je bilo, je in bo tisti posredni faktor med v hitrem tempu naraščajočo civilizacijo in med našim malim človekom, ki ga dviga in mu pomaga ter ga vzgaja za dobrega člana človeške družbe. Tone Trdan.